

Schrapvoorstel Taal actief 3e versie Ten behoeve van intensiever woordenschatonderwijs

Paul Filipiak

juli 2009

Onderwijs maak je *samen*

Schrapvoorstel Taal actief 3e versie

Ten behoeve van intensiever woordenschatonderwijs

1 Schrapcriteria bij de lessen Luisteren, spreken, gesprek en stellen

Luisteren, spreken, gesprek

- Na twee lessen voorlezen, lezen en vertellen in een thema, liefst geen praatles in de vorm van een les Luisteren, spreken, gesprek laten volgen.
- Geen les luisteren, spreken, gesprek, die eigenlijk bij begrijpend lezen hoort.
- Niet meer dan twee lessen luisteren, spreken, gesprek per thema (omdat er bij andere lessen al veel wordt gepraat en geluisterd).
- Zo mogelijk de doelen van een les luisteren, spreken, gesprek, combineren met coöperatief leren en/of de zaakvaklessen.
- De doelen van een les luisteren, spreken, gesprek, meenemen bij de lessen voorlezen, lezen en vertellen.

Stellen

- Per thema één stelles, liefst aan het eind van het thema, bijvoorbeeld les 17 van de toepassingslessen. De lessen 17 vormen dan de leerlijn stellen.
- Lessen met te veel doelen in één les schrappen; die zijn snel te complex.
- Te eenmalig of te veelvuldige aanbieding van het doel: de lessen schrappen.
- Te veel verschillende tekstsoorten? Liever aandacht voor enkele belangrijke tekstsoorten.
- Procesdoelen van stellen (hoe pak je het stellen aan), hebben een hogere prioriteit dan productdoelen.

Algemene schrapcriteria

- De les is inhoudelijk niet zinvol in vergelijking met meer aandacht voor woordenschat.
- Het doel wordt te eenmalig aangeboden.
- Het onderwerp of doel wordt ook aangeboden bij de zaakvakken, bij begrijpend lezen, bij spreekbeurten en in een programma voor sociaal -emotionele ontwikkeling of coöperatief leren.
- Te veel overlap tussen Begrijpend luisteren bij teksten en Begrijpend luisteren en in eigen woorden weergeven.

2 Voorstel te schrappen lessen

Groep 4

Thema	Lessen Luisteren, spreken, gesprek	Lessen Stellen
1	11	8,11
2	11	8
3	11	8
4	11	8
5	6	8
6	6	8
7	11	14
8	11	8
9	6	14
10	2	8

Groep 5

Thema	Lessen Luisteren, spreken, gesprek	Lessen Stellen
1	2	8
2	2	8 (meenemen in 14)
3	2	8
4	2	8
5	2	8
6		8
7	2	8
8	2	8
9	2 (toevoegen aan 6)	14
10	2	14 (toevoegen aan 8)

Groep 6

Thema	Lessen Luisteren, spreken, gesprek	Lessen Stellen
1	2, 11, 12	8
2	2, 6, 12	14
3	6, 11, 12	14
4	2, 6, 11	8
5	11	8
6	2, 11, 12	8
7	2, 6, 12	
8	2, 6, 11, 12	14
9	2, 11, 12	14
10	2, 12	14 (meenemen bij 8)

Groep 7

Thema	Lessen Luisteren, spreken, gesprek	Lessen Stellen
1	6, 11	8 (meenemen in andere les)
2	2, 6	8, 14
3	6, 11	8, 12
4	6	8, 14
5	2, 6	12
6	2, 6 (spreekbeurt)	8 (meenemen in 13)
7	6, 11	8, 12
8	2, 11	8
9	6, 11 (spreekbeurt)	12, 14
10	6, 11	8

Groep 8

Thema	Lessen Luisteren, spreken, gesprek	Lessen Stellen
1	2, 11	12
2	2, 6	8, 12
3	2	8, 12
4	2, 6, 11 (spreekbeurt)	12
5	6	12
6	6	8, 12
7	11	12
8	2 (samen met les 1)	12
9	2, 11	8, 12
10	11	8, 12

3 Toelichting en gebruik

De aangegeven geschrapte lessen **luisteren, spreken, gesprek** en lessen **Stellen** vormen een voorstel, nadat de leerkrachten één jaar met de methode hebben gewerkt. Naar eigen bevinding kan de leerkracht zelf een andere keuze maken. Maak hiervan in het schema een aantekening. Het voorstel wordt verder gezamenlijk aangepast en doorgesproken, op maat van de school.

In bijlage 1 is op basis van algemene achtergrondinformatie bij de methode, nog een inschatting gemaakt van maximaal te schrappen *lessen Luisteren, spreken, gesprek* en *lessen Stellen*.

Er zijn in groep 4 t/m 8 234 lessen mondelinge taalvaardigheid. Maximaal zou je daarvan, aan de hand van genoemde schrapcriteria, 119 lessen kunnen schrappen. Dit is 50%. Dit zijn niet allemaal zinloze lessen, maar de tijd kan in veel gevallen beter besteed worden, bijvoorbeeld met meer aandacht aan woordenschat.

Tevens zijn er veel lessen **voorlezen, lezen, vertellen** bij de ankerverhalen met ook al veel mondeling taalgebruik, waarbij de bestaande aandacht voor woordenschat bij de ankerverhalen in de methode verder versterkt kan worden.

Er zijn in groep 4 t/m 8 248 stellessen, waarvan er maximaal 70 lessen weggelaten kunnen worden, aan de hand van de schrapcriteria. Dat is 28%. In thema's vind je vaak 3 tot 4 stellessen, ook nog een met verschillende doelen. Er kan daarvan makkelijk één les Stellen, of er kunnen meer stellessen per thema, vervallen. Er kan zelfs (toe)gewerkt worden naar slechts één stelles aan het eind van elke thema, bijvoorbeeld veel stellessen 17 van de toepassingslessen, die meestal goed bij het thema passen en die je dan richt op één stelaanpak.

Daarbij merken we tot slot nog het volgende op. De leerlijnen *luisteren, spreken, gesprek* en *stellen* zijn niet altijd van de meest indrukwekkende kwaliteit (afgezien dat betreffende activiteiten best leuk kunnen zijn). Het lijkt ons daarom niet bezwaarlijk om in leerlijnen, waarin de doelen weinig op elkaar voortbouwen, de betreffende lessen te schrappen aan de hand van weloverwogen schrapcriteria, ten behoeve van een beredeneerd aanbod een haalbaar programma en een goed gebruik van de leertijd.

Bijlage 1

Leerlijn Mondelinge taalvaardigheid, Taal actief

	Groep	4	5	6	7	8	Tot	Schrappen
Luisteren	Luistervaardigheid	4		3	3	10	20	
	Begrijpend luisteren bij teksten	10	6	7	5	7	35	Schrappen, overlap, verplaatsen naar begrijpend lezen.
	Begrijpend luisteren bij teksten en in eigen woorden weergeven	5	5	8	4	4	26	Verplaatsen naar het Begrijpend lezen.
	Begrijpend luisteren bij leerstof en instructie	2	3	3	4	3	15	
Spreken	Eenvoudige boodschappen overbrengen	4	4	5	5	5	23	Schrappen, overlap.
	Op begrijpelijke wijze informatie geven	3	2	5	4	6	20	
	Verstaanbaar spreken	1	2	3	2		8	(Eigenlijk moet dit vaker)
	Correct formuleren	2	1	1			3	(Eigenlijk moet dit vaker)
Gesprek	Gespreksvaardigheden in de klas	1				4	5	Schrappen, te eenmalig.
	Alledaagse communicatie in de klas of een groepje	4	3	6	2	2	17	
	Specifieke vaardigheden	6	3	6	6	4	25	Schrappen, te eenmalig.
	Uitdrukken en herkennen van meningen en gevoelens	5	4	4	5	3	21	(eventueel ook nog naar Leefstijl e.d)
	Gespreksvaardigheden buiten de klas					1	1	Schrappen, te eenmalig.
	Interactie met ander personen	2	1	2	4	3	12	
	Gebruik van middelen bij interactie en communicatie	2		1	3	3	9	
	Sociaal gedrag	3					3	Schrappen, verplaatsen naar Leefstijl e.d
	Leerstrategieën					1	1	Schrappen, te eenmalig.
Totaal							234	

Leerlijn stellen

Stellen	Groep	4	5	6	7	8	Tot	Schrappen
<i>Productdoelen</i>	Verhaal	3	2	1	2	2	10	
	Brief	4	1	1	2	2	10	
	Gedicht		1		1	1	3	Te eenmalig, op een andere manier met gedichten werken.
	Poppenkast/rollenspel		2	1			3	Te eenmalig en geen prioriteit.
	Beschrijving	1	1	1	1	1	5	<i>Beschrijving en verslag samenvoegen: niet schrappen.</i>
	Verslag	3	2	1	1	2	10	
	Werkstuk	2	1	1	1	1	6	Koppelen aan spreekbeurt.
	Informatieve tekst			1	2	2	5	Verplaatsen naar het schrijven van teksten bij de zaakvakken.
	Interview			1	1	2	4	
	Handleiding			1		1	2	Te eenmalig en verplaatsen naar het begrijpend lezen.
	Tekst schoolkrant				2	1	3	Koppelen aan een werkelijk bestaande routine, om voor de schoolkrant te schrijven.
	e-mail				1	1	2	Te eenmalig en overbodig.
	Recensie				1	1	2	Te eenmalig.
	Uiteenzetting					1	1	Te eenmalig.
	Samenvatting				1	2	3	Te weinig, moet vaker gebeuren, gekoppeld aan procesdoelen en aan begrijpend lezen.

<i>Tekstopbouw</i>								
	Structuur van en tekst doorzien	2	7	6	4		19	
	De grote lijn van een verhaal reconstrueren	1	3	2			6	
	In een tekst denkrelaties onderkennen			3	3		6	
	Structuur in een tekst aanbrengen					2	2	
<i>Procesdoelen</i>	Schrijven van een tekst voorbereiden	9	10	9	10	10	48	50% schrappen vanwege te grote hoeveelheid.
	Een tekst schrijven	6	7	5	2	1	21	
	Een tekst reviseren	2	7	6	10	8	33	50 % schrappen vanwege te grote hoeveelheid
	Een tekst reviseren, opbouw	2	3	6	5	4	20	
	Een tekst reviseren, verzorging		3	1	2	3	9	
	Reflecteren op schrijfgedrag			2	5	2	9	
	Tekst presenteren		1		1		2	
	Tekst bewaren en terugzoeken				2	2	4	
							248	